

כאיל תערוה

פנינים על פרשיות השבוע וענינה דיומא

מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

גליון 39 נשא תשע"ד

מתורת הפרשה

הנזיר שבדרום

בגמ' נדרים דף ט' איתא, מעשה בנזיר שבא מהדרום, והיה יפה עינים וטוב רואי, וקוצותיו סדורים לו תלתלים, ושאל אותו שמעון הצדיק- בני מפני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו עלי יצרי וביקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו- רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים, מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל. והקשה הגראי"ל שטיינמן מדוע הנזיר קיבל נזירות על עצמו כדי לגלח אחר כך את שערותיו, הרי עדיף היה שמיד יגלח את שערותיו שהם השרש פורה ראש ולענה, שהביאו אותו לידי מחשבות והרהורים רעים, ואם כן יש לו לסלקם מיד, ומדוע עיכב עצמו ע"י שקיבל ע"ע נזירות ורק בגמר הנזירות יגלח שערותיו.

וביאר שאהבת עולם הזה ואהבת עולם הבא לא יתכנו לשכון בלב אחד, כמ"ש בספרים. וככל שיש באדם אהבה לתענוגי העולם הזה פוחתת ממנו האהבה לעולם הבא ורוחניותו, וכמו אש ומים שאינם יכולים לשכון כאחד, כן אהבה לגשמיות ורוחניות לא יכולים לשכון כאחד, ולכך כשהנזיר ראה בבואתו נשקפת במים ופחו עליו יצרו, הבין הנזיר שיש אצלו חסרון בזה, שאהבת עולם הזה שקועה בלבו, והראיה שמזמן שראה שהוא יפה, נכנס בו רצון להנות מהעולם הזה, וזה סימן שחסר לו אהבת עולם הבא, והוא שקוע באהבת עולם הזה, ולכן גם אם היה מוריד את השערות מכל מקום לא היה מתקן את השרש פורה ראש ולענה של רצון לתענוגי עולם הזה, ולכן הבין שהדרך לתקן פגם זה היא על ידי קבלת נזירות, שעניינה פרישה מתענוגי עולם הזה, ובזה יוכל לתקן את הנטיה הרעה שבו לתענוגות והנאות. עכ"ד (אוצרות דוד עמ' ח, וראה באריכות בימלא פי תהלתך ח"ב עמ' שיי"ד)

בגדר איסור סוטה

בספר חידושי רבינו חיים הלוי הלכות יבום וחליצה (פ"ו הי"ט) כתב לחדש, שמה שסוטה נחשב רגליים לדבר, אין זה מחמת עצם הקינוי והסתירה לחוד, ורק חידוש התורה הוא שעל ידי הקינוי והסתירה נעשה רגליים לדבר והוא ספק, עיי"ש. ובספר מעשה איש ח"ד (עמ' רל"ו) בהערה כתב וז"ל, שמענו מהגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א ששמע ממרן החזו"א על דרך זה, וכך אמר: בגדרי הספק של כל התורה זה לא היה נחשב לספק, רק כאן התורה חידשה שזה נקרא ספק. [וכן כתב בספר אחיעזר סימן א' סק"ג].

הגראי"ל שליט"א שאל למרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל מהגמרא בסוטה דף ב' ע"ב שאמרו שם, איצטריך סד"א סוטה שאני דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ליתחימן בה עד אחד, והרי באמת אין בה רגליים לדבר, ורק שהתורה חידשה שזה נקרא ספק ואסורה, ומאי ס"ד שנאמין לעד אחד מחמת זה. ומרן הגרי"ז לא השיב על השאלה.

וכן צ"ב לפ"ד האיד ילפינן דספק טומאה ברה"ר טהור, הרי בסוטה אין ספק כלל מצד עצמו רק דברה"י אסרה תורה וברה"ר שלא אסרה תורה לא נאמר חידוש זה, וא"ז איזה ראייה יש מסוטה דספק טומאה ברה"ר טהור. (אילת השחר נדה ג' א' אות פ"א).

וכתב את האלות האלה הכהן בספר ומחה אל מי המרים. (נש' ה' כ"ג)

יש לדון איך הי' צורת המחיה, האם הי' מגרר האותיות שעל הקלף מעל המים, והי' הדיו המגורר נופל אל תוך המים, או שהי' מכניס הקלף אל תוך המים, ועי"ז הי' הדיו נמחק מן הכתב מאליו, או אפשר"ל דמכניס הדיו אל תוך המים ומשפשפו, או מגרר הדיו בכלי חד, והדבר לא נתבאר להדי' בגמ' ובראשונים אך יש דיוק לשון וראיות לכאן ולכאן.

וכשנשאלו חכמי הדור שליט"א בד"ז, רובם הי' פשיטא להו דמוחקין ע"י שמכניסין המגילה לתוך המים, וכן אמר מרן הגריש"א זצ"ל, והביא ראיה לזה מהא דתנן סוטה י"ז ב' ואינו כותב לא בקומוס ולא בקנקנתום ולא בכל דבר שרושם אלא בדיו שנאמר ומחה כתב שיכול להמחק, ורצה להוכיח מזה דהמחיקה ע"י המים, דאי בסכין הא כל הכתבים יכולין להמחק, ועי"כ דהמחיקה ע"י המים ובזה יש כתבים שאינם יכולים להמחק. וכן הי' פשיטא ל' למרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, וכן אמר מרן הגרי"ח קנייבסקי שליט"א, אלא שהוסיף דבדיעבד מהני ג"כ מחוץ למים, ובזה יישב הראי' מהא דמוחקין בס"ת. (תכלת מרדכי מגילה עמ' רנ"א עיי"ש באריכות בכל זה)

ברכת כהנים

נשאל רבנו לבאר מה הנוסח שאומרים הכהנים אחר ברכת כהנים, 'עשינו מה שגזרת עלינו' ולא אומרים את אשר צוית עלינו וכדו'. מהו לשון גזירה.

והשיב רבנו שליט"א, דהנה הרמב"ם (פס"ו מנשיאת כפים הי"ז) כ' ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדיוט זה, שאין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקדוש ברוך הוא, שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, הכהנים עושים מצותן שנצטוו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו, עכ"ד. וממילא י"ל דזהו הכונה אשר גזרת עלינו, שבאמת אין אנו המברכים רק עושים דבר זה כאמצעי לבד, וממילא אין זה אלא כעין גזרה שכך תעבור הברכה.

והוסיף רבנו שליט"א להתעורר בזה, דמעת מתן תורה כבר אנו לא זוכים לשמוע את קול ה' ישירות רק ע"י נביא, אבל בכל יום בברכת כהנים אנו זוכים לשמוע את דבר ה' באופן ישיר.

[הוסיף רבנו בהאי ענינא, דבחז"ל נהגו לומר לכהנים יישר כוח על הברכה, וכאן בארץ ישראל לא נוהגים כך וצ"ע אמאי]

ענין בפרשה – עניית אמן

בעניני עניית אמן יצא לאור ספר 'נוטרי אמן' ב' חלקים מהרה"צ ר' אברהם קסלר שליט"א, ושם מביא דברים מרבנו שליט"א בהאי ענינא, ולקטנו משם את עיקרי הדברים. ורבנו שליט"א כתב מכתב לכבוד הספר וז"ל: "בניסן תש"ס. הנה כבוד ידידי הרה"ג ר' אברהם קסלר ר"מ בשיבה לצעירים תפארת ציון בבני ברק, נפשו אותה לחזק ענין עניית אמן בכל הברכות, ע"י מאמרי חז"ל ומש"כ בספרים מעשים נוראים שאירעו ע"י עניית או אי עניית אמן. גם ענין הזהירות לקיים מאה ברכות בכל יום. ובודאי זה ענין גדול מאד לחזק. ובזכות זה יזכה לעוד זיכוי הרבים, גם יזכה ללמוד וללמד ולראות נחת מכל יוצ"ח אמן סלה. אהרן יהודה ליב שטיינמן."

עניית אמן יהא שמייה רבא – שירה מיוחדת

הנה אמרו חז"ל שבת דף קי"ט, כל העונה אמן יהא שמייה רבא בכל כוחו קורעין לו גזר דינו, ולכאורה הדברים תמוהים, איזה כח גדול טמון בעניית אמן יהא שמייה רבא, שיכול אפילו לקרוע גזר דינו של אדם של שבעים שנה? אלא משל למה הדבר דומה, למלך שאהב מאוד מוזיקה, והיה לו מנגן מיוחד שידע נגן, וכשהיה המנגן פורט על נימי הכינור, ומתחיל להשמיע מנגינותיו, היו הניגונים מרנינים את לב המלך, ורגשותיו עולים על גדותם, ויהי היום והנגן עשה מעשה גניבה ומרד, שגזר דינו הוא מוות, אך המלך העלים עיניו בהיותו זקוק למנגן, וכמאמר העולם שאם צריכים את הגנב, מורידים אותו אף מעמוד התליה. אף הקב"ה כביכול אוהב שירה ושבח שמשבחין לפניו, וכל שירה שהוא לכבודו ומלכותו הקב"ה אוהבם [כמ"ש הבוחר בשירי זמרה], וגם אם נגזר דין קשה על המנגן, מכל מקום חוננו הקב"ה ונותן לו חיים, כי הקב"ה אוהב את השירה לפניו, ושירת אמן יהא שמייה וכו' היא שירה מיוחדת מאוד מאוד, שעליה אמרו חז"ל בברכות דף ג' שהקב"ה מנענע בראשו ואומר אשרי המלך שכך מקלסין אותו, ולכן קורעין לו גזר דינו, כי מי שמנגן ומשבח להקב"ה המלך כביכול צריך לו. (נוטרי אמן ח"ב עמ' 23-24)

ענין תיקון מאה ברכות

עוד המשיך רבנו שליט"א ואמר - כי על דרך זה, ניתן לבאר גם ענין תיקון מאה ברכות, שדוד המלך ע"ה תיקן להם לישראל שיאמרו כל יום, לעצירת המגפה, שהיו מתים מאה נפשות מישראל, ואכן מיד נעצרה המגפה. והיינו, דאמירת מאה ברכות הוא שבח שמשבחים ישראל להקב"ה במשך היום על כל פרט ומעשה שעושים, והקב"ה שמח ורוצה שיפארו לפניו, כמו שאומרים שכן חובת כל היצורים להודות להלל, לשבח, ולפאר, ולרומם, לברך, לעלה, ולקלס, וכדברי הרמב"ן הידועים בסוף פרשת בא, ולכן נעצרה המגפה מיד. (שם)

כשהיתה שאלה האם לנתח

יצויין שאת הדברים הנ"ל שמעתי מפי מרן שליט"א כשבאתי לפניו לבקש ברכה ועצה אודות חולה, והשאלה שנשאלה היתה האם לנתח או לא, וכיצד.

ומרן שליט"א הסיט את הנושא לחשיבות 'אמן יהא שמייה רבא', ואמר: אי אפשר לנו לדעת מה טמון בכוח ענייה אחת של אמן יהא שמייה רבא, ולכן יזהר בזה החולה, ויענה! שהרי המלך כל כך מחבב דברי שירה ושבח אלו עד כדי כך שזכות זו מסוגלת להאריך ימים ושנים. (שם)

"לבלום הקטיגוריא הגדולה של מדת הדין"

וכתב רבנו שליט"א במכתב, ואשר נוגע מה שיום יום רואים שמתרבים הצרות, אנשים צעירים, בעלי משפחות גדולות, נענשים, ומשאירים אלמנות, ואלמנים, ויתומים, כמובן אין לנו נביאים, שיודעים על מה נעשו ומה יש לתקן, אבל גם אם אין יודעים יש לכל הפחות לקבל להיטיב מעשיו, וזכות זה אולי ישפיע שפע טוב להכלל ולפרט, להנצל ולבלום הקטיגוריא הגדולה של מדת הדין השולטת. והיות שמצינו דברים שבאופן יחסי לא קשה לקיים, רק צריך קצת תשומת לב, והם דברים גדולים בחשיבותם, כגון אמירת מאה ברכות בכל יום, אשר מבואר בטור סי' מ"ד שלפני שדוד המלך ע"ה תיקן זאת היו מתים מאה נפשות בכל יום, ולא היו יודעים על מה מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש, ותיקן להם לישראל מאה ברכות, וכן מצינו בחז"ל גודל המצוה של אמירת אמן ואמן יהא שמייה רבא, וכן יש מאד לזהר מדברים בטלים בבתי כנסת ובתי מדרשות, ואשרי מי שנוהר בכל זה, ובודאי יש לקוות שזכות מצוות האלו יעצור את מדת הדין.

וכשנכנס אחד מבניו של רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל, אחר פטירת הוריו ז"ל, לפני רבנו שליט"א, ושאלו במה להתחזק, השיבו - בעניית אמן יהא שמייה רבא. (שם)

"בעולם הבא כל אמן יעזור"

אמר פעם רבנו שליט"א בהזדמנות, ישנם דברים קלים, שקל להשיגם בקצת תשומת לב, והם גדולים מאוד בחשיבותם, כגון עניית אמן, שמזדמן בכל צעד, הן בבית באופן תמידי באמירת ברכות על ידי אנשי ביתו, והן בבית הכנסת, ובעולם הבא כל אמן יעזור לו, עד כדי שהסבא מקלם היה אומר שכדאי לבוא לעולם הזה ולחיות כל החיים ותלאותיהם ופיתוליהם בשביל לענות אמן אחד. אם כך למה שנחכה לטובות מאחרים, הבה נדאג לעצמנו כדי לזכות, הבה נהיה חכמים אנשי לב משכילי דעת, לחטוף ולחטוף כמה שיותר נכסים אלו ששווים לאין ערוך כלל וכלל, ואפשר לרוכשן רק כאן בעולמינו וזכותם עומדת לעד ולנצח נצחים. (שם)

חלוקת מליארדים – שמיעת ברכות ועניית אמן עליהן

שעה לפני "ותיקין", שעת הפצעת אילת השחר, מתקיים בבית מורנו שליט"א שיעור בסדר קדשים. והנה ביום מהימים התקיימה במקום חלוקת שלל רב, חלוקת מליארדים! לא כמשל, אלא כנמשל. "מליארדים, מליארדים!" הכריז רבינו בעל אילת השחר שליט"א, לא עוד להסתפק בקצת כסף שצריכים לרוץ למרחקים עבורו, אלא מושגים של אילי הון שכדאי לבוא עבורם לעולם הזה, "הבה נתחזקה", פתח ואמר לשומעי השיעור [שבמשך תקופה מסוימת], "כרבע שעה קודם תחלת התפילה, יאמר כל אחד ברכות השחר בקול רם, והשומעים יענו אמן", וכאן המשיך בחמימות ובלהט בגודל מעלת עניית אמן, וזה תוכן דבריו:

היייתי רגיל לומר לבחורים בשיבה, על מה שמצוי שאחרי השיעור מדברים ביניהם בדברים של מה בכך, ועל ידי זה נשארים מחוץ לאולם הישיבה בשביל לגלגל קצת בדברים, ובינתיים מתחיל החזן קדיש שלפני מנחה, והם נכנסים אחרי הקדיש, והפסידו מלענות אמן יהא שמייה רבא ושאר אמנים, וכן במעריב מפסידים עניית ברכו, וכל זה בשביל מה, בשביל סתם פטפוטים בעלמא, ממש כלום. וכשנמצאים בעולם הזה אינם מבינים את חשיבות הדבר של אמן, שזה שוה מליארדים מליארדים, ואינם מעריכים את זה, ואילו בעולם הבא כל אמן יעזור לו, ואם יחסר לו אמן כמה יחסר לו זה, ואף אמן אחד יכול להצילו.

פעם היו יהודים מקפידים מאד בעניית אמן, והיו מחפשים עוד אמן ועוד אמן, עד שהיו הולכים מאחד לאחד כדי לשמוע את הברכות ולענות אמן, וכך יש אנשים את הברכות השחר בקול, כדי שיוכלו לענות אחריהם אמן, וזה דבר טוב מאד, שהם מזכירים אחרים

במצוות, ויש דברים שבני ישיבה ביטלו אותם בגלל שזה מפריע ללימוד, אבל אי אפשר לבטל את זה לגמרי, כי אמנם בזמן שזה מפריע ללימוד באמת שלא יבטל, אבל בשאר זמנים יש לזהר בה.

הנה האריז"ל היה הולך בתפילתו מאיש לאיש כדי לשמוע את הברכות השחר כדי לענות אמן, ע"י שערי תשובה סימן ו' בשמו, והאריז"ל הרי אין לנו כלל מושג להעריך את החשיבות שהיתה אצלו לכל רגע ורגע.

וכן נמצא בשיחות החפץ חיים אות נ' וז"ל "פעמים שהולך לבית המדרש להתפלל בזמן הקבוע, ובדרך הלוכו נתעכב לדבר עם איזה איש על רגעים אחדים, בחשבו שעוד יספיק לבוא לפני ברכו, אמנם כשבא כבר אמרו ברכו. יתבונן בנפשו, אם היה הולך להשתכר כך וכך זהובים, האם היה מתעכב בדרך?".

עניית האמן מתיחסת על החתימה

על השאלה האם בר"ה ויום כיפור כוונת האמן בהמלך הקדוש תהא כברכות הבקשה "אמת והלואי", משום התוספות 'תן פחדך' 'תן כבוד' שמחה לארצך' וכו'.

השיב רבנו שליט"א, דנראה לו שהכוונה היא אמת בלבד, משום שדוקא בברכות אמצעיות שהחתימה שבהן נמי מעין תפילה, כגון רופא חולי עמו ישראל שנכלל בזה נמי שירפא אותם, וכדומה בשאר ברכות, בהם מכוונים גם הלואי שיתקיים, אבל בחתימת המלך הקדוש החתימה אינה אלא שבח. (שם)

העובר ברחוב יקפיד לענות כ"ח תיבות באיש"ר

עוד השיב רבנו שליט"א, לגבי העובר ברחוב, שכשעונה יהא שמיה רבא מחמת ששומע צבור עונים, רצוי שיענה כל כ"ח התיבות בעצמו, והיינו מתיבת יהא וכו' עד דאמרין בעלמא, שהרי מבואר בב"י סימן נ"ו שצורת עניית יהא שמיה רבא היא באמירת כ"ח תיבות, ולכן יש הנוהגין לומר בעצמם כל כ"ח תיבות, ואנו שעונים רק ז' תיבות יוצאין ידי חובה בשאר התיבות על ידי שומע כעונה מהשליח צבור כמבואר במ"ב סימן נ"ו ס"ק ט"ו, וממילא כשעובר ברחוב ואינו שומע את אומר הקדיש, שאז אין לו ענייה בת כ"ח תיבות, רצוי שיאמר בעצמו "יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי יתברך, וישתבח, ויתפאר, ויתרום, ויתנשא, ויתהדר, ויתעלה, ויתהלל, שמיה דקודשא בריך הוא, לעילא מן כל ברכתא, ושירתא, תושבחתא, ונחמתא דאמרין בעלמא", ולחזק זאת הוסיף את דברי הגירסא במעשה רב, הלי תפילה אות נ"ה, שאם הש"ץ המשיך יתברך וכו' בשעה שעדיין השומע ענה יהא שמיה רבא וכו', יאמר השומע המשיך התיבות יתברך וכו' עד שיגיע לתיבה שעומד בה הש"ץ ומשם ישמע ויצא י"ח כדין שומע כעונה.

שתתפרש ענייני על אופן היותר טוב

בענין הכוונה בעניית אמן, תמה מו"ר שליט"א, כיצד שייך לכוין בכל אמן הכונה הראויה, הלוא זו עבודה קשה מאוד, בפרט שהכוונה משתנית, פעמים אמת, ופעמים אמת והלואי, פעמים הלואי בלבד, וביותר שהרי ישנם עוד כוונות, כמו א-ל מלך נאמן, ושילוב שמות ה' יתברך, ואיך שייך כל זה לכוין באופן תמידי. ואמר שאם מכיון בדעתו שרוצה שיתפרש ענייתו כמו הכונה הראויה, שפיר דמי. (שם)

בעניית אמן מקיים מצות קידוש השם

כתב רבנו שליט"א בספרו ימלא פי תהלתך עמ' מ"ז בכל מצוה ובפרט מצוה שנעשית ברבים, יש בזה ענין קידוש השם, כגון אמן יהא שמיה רבא, קדיש, קדושה [וכמבואר במשנ"ב סי' נ"ה סק"ב שבאמירת קדושה מקיים מ"ע של ונקדשת], וחזרת הש"ץ, ובמצוות אלו שיש בהם קידוש השם, יתכן דאין לו מעלה זו בלי שמכוין לכך, וכל מה שאמרו מצוות אין צריכות כונה, היינו לגבי עצם המצוה, אבל מעלת הקידוש השם שבמצוה בעי כונה. ואם כן איך נחמץ את ההזדמנות בשעת עשיית המצוה, בפרט מצוה שנעשית ברבים כגון תפילה, ולימוד ברבים, עניית איש"ר, קדישים, וקדושות, שיש בזה קידוש השם, וכשמכוונים בזה לקדש את שם שמים, יש לנו את האפשרות של ההתעלות הגדולה ביותר שיש.

ראוי לעצור ולהתבונן להחדיר בתוכנו שאנו עוסקים במצות קידוש השם, ואיך לא נבוש בהזניחנו מצוה כזאת, שמזדמנת הרבה פעמים לפנינו ואנו לא מנצלים, והזוכה להכניס מחשבות טהרה אלו בלבו מתרומם להיות עבד נאמן לה' יתברך.

אמן אחרי ש"ץ שאינו מדקדק

צריך לדקדק היטב בביטוי והיגוי לשון הברכות, למשל בברכת אוהב עמו ישראל שאם אינו מדקדק חס ושלום עלול לומר אויב וכו', ונמצא מנאץ ואין עונים אחריו אמן. ומ"מ אם השומע מסופק אם הש"ץ חתם כראוי, יש לענות אמן, דתולים שאמר כראוי ומעמידים על חזקתו שלא מנאץ אף לא בטעות. (נוטרי אמן ח"ב עמ' כ"ט)

גאל ישראל בקול רם

אמר שהמנהג היה לסיים ברכת גאל ישראל בקול רם ולענות עליה אמן. (שם עמ' קמג)

לא להכניס אוכלים בזמן אמירת אמן

ראוי להדר לא להכניס אוכלין לפה כשיודע שהוא צריך לומר עוד מעט אמן (שם עמ' פ, ועיי"ש דהביא דא"י חוב כמו ברכה רק הידור)

לענות אמן באמצע הלימוד

הגאון רבי אפרים שטראוס שליט"א שאל את מרן שליט"א, אודות בחורים שלומדים בזמן ברכות השחר בישיבה, האם צריכים להפסיק לענות אמן. וענה לו דאע"פ שמדינא לא צריך, בשביל היראת שמים כדאי להפסיק (אבני ציון עמ' של"ד)

עוסק במצוה

היד אליהו (פסקים סו"ס לט) תמה, מדוע חייב להפסיק באמצע ק"ש ותפילה לדברים שבקדושה ששומע ממנין שמתפלל בו, והרי קיי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה. ותיירר רבנו: אמנם נכון שהעוסק במצוה אחת פטור ואף אסור לו להפסיקה ולפנות לקיום מצוה שניה, אך כל זה נאמר בשתי מצוות ממש, כגון העוסק בהשבת אבידה שפטור מנתינת צדקה. מה שאין כן בקורא קריאת שמע, שהיא חלק ממצות תפילה, שמפסיק באמצעה ופונה לענות קדיש, קדושה או ברכו, שגם הם חלק ממצות התפילה, הואיל וכולם חלקים של מצוה אחת והיא מצות תפילה, לא נחשב בכך שעזב מצוה אחת ופנה לקיים מצוה אחרת, ולכן אף שעוסק במצוה - לא נפטר מקיום חלקה האחר של אותה מצוה, עכ"ד. (מרפסין איגרא עמ' ל"ג)

ימי הספירה – תיקון המדות

מרגלא בפומיה דמרן רבנו שליט"א על גודל חובת תיקון המדות בימים אלו, וזה עיקר הטעם שמתו תלמידי רבי עקיבא בימים אלו על שלא נהגו כבוד זה בזה, שהפגם במצוות שבין אדם לחבירו הוא אש הממית רח"ל – והננו להביא מדברי רבנו שליט"א בענינים אלו.

המדות הטובות הן הן שערי הקדושה, והזכי' להכנס בהם היא ע"י עבודה עצומה

נמצאים אנחנו בימים שבין פסח לשבועות שהם ימי ספירת העומר, ואיתא בספרים שבני ישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה במצרים, וכשיצאו ממצרים כל יום היו מתעלים משער טומאה אחד ונכנסים לשער קדושה אחד, עד שבחג השבועות הגיעו למ"ט שערי קדושה, עד לשער החמישים שהוא שער "בינה". כך כתב הרמח"ל במאמר החכמה.

ומבואר דיש מציאות של שערי טומאה, ולעומתם שערי קדושה, ובניי היו מתעלים והולכים בהדרגה ויוצאים משער טומאה, ונכנסים לשער קדושה, וצריך לדעת כי שער קדושה, אין פירושו כי יש איזה מציאות של שער קדושה ונכנסים לתוכו ושוב נמצאים מכאן ואילך בתוך קדושה, ואפשר להמשיך ולהתנהג כדאשתקד. אין הדבר כן, אלא היציאה משער טומאה, פירושו עבודה עצומה בתיקון המעשים והמידות הרעות, והתעלות בתיקון המידות הטובות, ורק ע"י נכנסים לשער קדושה, והוא השער של המידות הטובות שאדם רוכש ומשיג לעצמו.

והנה היום יש לנו תורה, ומבינים אנחנו כי התעלות פירושה עלייה בתורה ובמצוות, אבל כשבניי יצאו ממצרים הרי בימים אלו שבין פסח למתן תורה עוד לא קיבלו תורה, וא"כ במה התעלו ויצאו משער טומאה לשער קדושה, ואם תאמר כי במה שפרשו וניתקו עצמם מע"ז בזה התעלו, הרי זה מילתא דתימא, דמה שייך לפרוש מע"ז ועוד להמשיך ולפרוש מע"ז, והרי כל שפרש וניתק עצמו הרי הוא מנותק ומרוחק מע"ז ומה שייך להתעלות בזה.

ועל כרחך צריך לומר דהתעלותם של בניי לאחר יציאתם בעבודת תיקון המידות הרעות, והיינו שגאווה זה שער טומאה אחד, ותאוה זה שער טומאה, וכבוד זה שער טומאה, וכל המידות הרעות הם הם השערי טומאה שהאדם שקוע בהם. ועיין ביאור הגר"א למגילת אסתר ע"ד הרמז עה"פ כשבת המלך וז"ל, כי ד' רגלי כסא מרכבת הטומאה הוא ד' כתות שאינם מקבלים פני שכינה והוא חשמ"ל דטומאה והכסא עצמו הוא הגאווה. הנה מבואר להדיא בדברי הגר"א דטומאה היינו המידות רעות שבאדם.

ולפי"ז נבין שמה שכתבו הספרים הקדושים דבניי התעלו ויצאו משער טומאה לשער קדושה, היינו שבניי התעלו ותיקנו את המידות הרעות, ויצאו משער הגאווה ונכנסו לשער הענוה שהוא שער קדושה, ועל דרך זה בשאר המידות, יצאו משער הכילות לשער הנדיבות וכו', וע"י הסייעתא דשמיא והאור שהאיר הקב"ה עליהם בימים אלו התעלו בניי בתיקון המידות, ועבודה עצומה השקיעו, וזכו ונתעלו עד שבר"ח סיון כבר הגיעו ליוחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, שהיא דרגא עצומה, שהרי כל אחד מאתנו יודע עד כמה קשה להיות בבחינת איש אחד בלב אחד, הרי יש קנאה, יש תאוה, יש כבוד, וכל אחד ממידות אלו מפריע להיות כאיש אחד בלב אחד. וכך מדי שנה בשנה כשמגיעים ימי הספירה חוזר ונעור אותו האור שהאיר לבניי בימים אלו שבין יציאת מצרים למתן תורה, אלא שכאמור כדי לזכות צריך עבודה, ורק ע"י עבודה ובצירוף הסייעתא דשמיא של ימים אלו זוכים להתעלות, והיום שכבר זכינו למתן תורה, יכולים אנחנו להתעלות ע"י לימוד התורה ולהגיע לתיקון המידות שהם הם השערי טומאה וכאמור. (עזי ומגני עמי קט"ו)

"האם אבוא ח"ו ואקח זאת ממנו?"

שח הרה"ג ר' אליעזר יוטקבסקי שליט"א: שמעתי מאברך בעל המעשה, שנולד לו בן, ולילה לפני הברית כשהגיע המוהל לבדוק, הבחין שמשהו בתינוק אינו כשורה, ושלח אותו מיד לבית חולים, ואחרי בדיקות התברר שיש לו רח"ל בעיה חמורה בלב. והרופא אמר לו שבארץ לא טיפלו אף פעם בכזה מקרה ובכזה גיל, ורק בבוסטון יש בית חולים שמומחים בזה, רק לדעתו התינוק לא ישרוד רח"ל את הדרך, וחבל על הטרחה באירגון הנסיעה.

מיד נסע האברך באישון לילה לבית מרן רבנו שליט"א והציג בפניו את כל המקרה, ואמר לו רבנו שישע ויצליח אי"ה. ומשם נסע לעסקני הרפואה שיסדרו לו את הנסיעה והם שמעו מהמקרה ואמרו לו שחבל לו על הנסיעה, שעד לוד הוא כבר לא יהיה בחיים רח"ל. ונסע עמם לבית רבנו, ואמר להם רבנו שמכיון שהמקרה כה נדיר הרי אין להרופאים כאן ידיעה ברורה בזה וממילא אין חזקה שבכזה מצב הוא ימות, ולכן יש חובת השתדלות ליסוע לחו"ל, וכך עשו ונסעו לשם והצליח הניתוח. וחזרו אחרי חודשים לארץ, ונכנסו בשמחה לבית מרן שליט"א לבשר לו על ההצלחה, ואמרו שחפצים בכל מאודם שיהיה רבנו שליט"א הסנדק בבריתו של הילד שניצול בס"ד ע"י עצתו וברכתו. כשמוע רבנו שליט"א את הדברים, אמר להם: הרי באתם אלי בזמנו בלילה לפני הברית, וא"כ כנראה שכבר כיבדתם את אחד הסבים שיהיה סנדק, והוא יושב וממתין ג' חדשים בכליון עינים להבראת התינוק ולזכות להיות הסנדק במילתו, האם עכשיו אבוא אני ח"ו ואקח זאת ממנו ..

הלכתא רבתא לשבתא

משיעורי הגאון רבי בן ציון פלמן שליט"א

בורר דרך אכילה

כתב הרא"ש (שו"ת כ"ב סעי' ט') דבורר הוה רק כשבורר קודם האכילה, אבל אם בעת האכילה נעשה הברירה לא חשיב מלאכה ושרי, וכ"פ השו"ע בסעי' ט"ז דמים שיש בהם תולעים מותר לשתות ע"י מפה בשבת [אף דהוי בורר בכלל] דלא שייך בורר ומשמר אלא במתקן הענין קודם אכילה או שתיה, אבל אם בשעת השתיה מעכב את הפסולת שלא יכנס לתוך פיו אין זה מעין מלאכה ומותר. והנה בארגוניטנה יש משקה הנקרא מעטה, דהיינו כוס שחציו מעלים כמו עלי תה וחציו מים, ושותים את זה ע"י קנה שיש בקצהו כמו גיולה שיש בה חורים הרבה, והמים בלבד באים לקנה ללא העלים. ויש שדנו דאפשר דחשיב ד"ז לבורר בכלל. וחלוק ממש"כ הרא"ש והשו"ע, לפי דהתם הברירה הוי ממש בעת ששותה, אבל כאן הברירה היא בעת שנכנסים המים לקנה, ורק אח"כ הם עולין מהקנה ובאים לפיו. אולם הגרא"ל שטיינמן שליט"א אמר בפשיטות שאין חילוק, וגם זה חשיב בשעת שתיה ושפיר דמי (שיעורי שלמי תודה בורר עמי ל"ז)

העלון יוצא ללא מטרת רווח, ואפשר לצלם לזיכוי הרבים בלבד.

להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

לתרומות הנצחות והפצה ניתן לפנות ל 0527680034 בשעות בין הסדרים

לעילוי נשמת הרבנית זלבה גולדה לוינ' ע"ה בת הר"ר פישל הכהן ז"ל